

Protokoll från Samverkansrådets möte den 24 februari 2012

Finansinspektionen och Riksbanken har haft sitt första möte inom ramen för Samverkansrådet för makrotillsyn. Myndigheterna diskuterade bland annat det aktuella läget och konstaterade att oron minskat något på de finansiella marknaderna och att svenska bankers motståndskraft är fortsatt god. Vidare diskuterades Finansinspektionens arbete med att införa krav på ett kvantitativt likviditetsmått (Liquidity Coverage Ratio) samt det pågående arbetet med en utvärdering av bolånetaket. Finansinspektionen redogjorde även för sin påbörjade utredning av riskvikter för svenska bolån. Finansinspektionens ambition är att presentera ett förslag rörande detta till sommaren. Myndigheterna i Samverkansrådet konstaterade också att maximiharmonisering av kommande kapitaltäckningsregler inom EU riskerar att utgöra ett betydande hinder för en effektiv makrotillsyn i framtiden.

Fortsatt god motståndskraft i svenska banker

Finansinspektionen och Riksbanken gjorde i slutet av förra året bedömningen att de svenska bankerna hade en god motståndskraft, vilket gjorde dem väl rustade att klara av en sämre ekonomisk utveckling i omvärlden och i Sverige. De svenska bankerna hade även god tillgång till marknadsfinansiering.

Båda myndigheterna lyfte då fram att den största risken för en störning i det svenska finansiella systemet var den statsfinansiella oron i euroområdet och den oro på de finansiella marknaderna som den har gett upphov till.

Myndigheterna konstaterade under mötet att sedan dessa bedömningar publicerades har oron minskat på de finansiella marknaderna. Det finns flera orsaker till detta. Bland annat har de politiska ansträngningarna haft effekt. Vidare har den utlåning till europeiska banker på tre års löptid som ECB erbjudit underlättat den ansträngda finansieringssituationen på kort sikt. Samtidigt har många banker på egen hand tagit in nytt kapital. Även om oron i Europa har minskat så är krisen inte löst. Det gör att de statsfinansiella problemen i Europa och oron kring europeiska banker även fortsättningsvis är de största riskerna för att en störning ska uppstå även i det svenska finansiella systemet. De svenska bankernas motståndskraft är dock fortsatt god och de har fortsatt god tillgång till marknadsfinansiering.

Övriga makrotillsynsfrågor

Europeiska systemrisknämndens (ESRB) rekommendation rörande de europeiska bankernas beroende av dollarfinansiering

Myndigheterna i Samverkansrådet diskuterade den rekommendation som den europeiska systemrisknämnden (ESRB) publicerade den 16 januari 2012 och som syftar till att förebygga risken att de europeiska bankernas beroende av dollarfinansiering ska leda till en krissituation. ESRB rekommenderar de nationella tillsynsmyndigheterna att, i förebyggande syfte, övervaka obalanser i löptid mellan tillgångar och skulder i amerikanska dollar och att se till att bankerna har hållbara beredskapsplaner för sin finansiering i amerikanska dollar.

Myndigheterna i Samverkansrådet anser att ESRB:s rekommendation har stor relevans för Sverige eftersom det finns en betydande likviditetsrisk i utländsk valuta och särskilt i amerikanska dollar i det svenska finansiella systemet.

Finansinspektionen redogjorde för sitt arbete med att genomföra rekommendationen. Under 2012 kommer Finansinspektionen att säkerställa att bankerna rapporterar och har beredskapsplaner i linje med rekommendationen. En annan viktig del i att begränsa likviditetsrisken i amerikanska dollar är att införa ett krav på kvantitativt likviditetsmått även i denna valuta, se nedan.

Europeiska systemrisknämndens (ESRB) rekommendation om utlåning i utländsk valuta

I Samverkansrådet diskuterades den rekommendation om utlåning i utländsk valuta som ESRB utfärdade den 11 oktober 2011 i syfte att minska riskerna till följd av utlåning i utländsk valuta. ESRB:s rekommendation gäller i första hand nyutlåning i utländsk valuta och innebär bland annat att berörda myndigheter ska se till att bankerna informerar låntagarna om riskerna (exempelvis växelkursrisk) samt att bankerna ska hålla tillräckligt med eget kapital för att kunna hantera de risker som utlåning i utländsk valuta medför.

Deltagarna i Samverkansrådet anser att ESRB:s rekommendation på detta område är viktig. Tidigare svenska erfarenheter – dels från 1990-talskrisen i Sverige, dels från krisen i Baltikum – har tydligt visat på de risker som utlåning i utländsk valuta utgör för stabiliteten i det finansiella systemet. Myndigheterna konstaterade att detta framförallt rör de svenska bankernas verksamhet i de baltiska länderna och Polen. Det är därför lämpligt att ta upp denna fråga i nordisk-baltiska fora och berörda tillsynskollegier under våren. Myndigheterna ska sedan återkomma till frågan i Samverkansrådet.

Införande av Liquidity Coverage Ratio (LCR)

Baselkommittén har, som en del av Basel III-överenskommelsen, föreslagit ett kvantitativt likviditetsmått, Liquidity Coverage Ratio (LCR), som syftar till att stärka bankernas motståndskraft mot kortfristig likviditetsstress. I korthet innebär kravet att banker ska hålla tillräckliga likviditetsreserver för att kunna hantera kortfristiga utflöden i stressade situationer.

Både Finansinspektionen och Riksbanken har tidigare framfört att för svensk del bör LCR gälla från januari 2013. Detta innebär att Sverige inför denna reglering innan den 1 januari 2015 då den senast ska vara införd enligt Basel III-överenskommelsen och innan regleringen börjar gälla i EU. Finansinspektionen och Riksbanken anser båda att denna reglering är av sådan vikt för att öka motståndskraften i det svenska finansiella systemet att Sverige bör gå före.

Finansinspektionen redogjorde under mötet för arbetet med att införa LCR. Krav kommer att ställas både sammantaget och separat för valutorna euro och amerikanska dollar. Förslaget till föreskrifter är planerat att remitteras under sommaren. Finansinspektionens bedömning vid mötet var att ett införande bör kunna ske till den 1 januari 2013.

Genomförande av Basel III på EU-nivå och högre krav på svenska banker

Baselkommittén har i Basel III-överenskommelsen föreslagit reformer som innebär att bankernas kapitalkrav höjs i jämförelse med tidigare regler samt att reglerna för vad som får räknas in i kapitalet och hur detta ska beräknas skärps. Basel III-överenskommelsen är inte formellt bindande för svenska banker. För att bli bindande måste den genomföras i nationell rätt via EU-rätten eller genom svensk lagstiftning.

Det pågår ett arbete med att genomföra Basel III-överenskommelsen på EU-nivå. Det nuvarande förslaget till regelverk för EU innehåller krav på maximiharmonisering, det vill säga en begränsning för de enskilda medlemsstaterna att i lagstiftning eller föreskrifter ålägga sina banker högre krav (kapitaltäckning med mera) än i EU-förordningen. Om nuvarande förslag accepteras försvåras möjligheterna att, som planerat, i svensk lagstiftning ålägga stora svenska banker krav som överstiger kraven i EU-förordningen. Finansdepartementet, Finansinspektionen, och Riksbanken förordade den 25 november 2011 att kapitaltäckningskravet för de fyra stora, svenska bankgrupperna Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank ska vara minst 10 procent i så kallat kärnprimärkapital från första januari 2013, och 12 procent från 1 januari 2015.¹

Myndigheterna i Samverkansrådet anser att maximiharmonisering utgör ett betydande hinder för en effektiv makrotillsyn. Det är sannolikt att systemriskerna varierar mellan medlemsstater eftersom det råder stora skillnader inom EU; bland annat finns stora strukturella skillnader mellan de olika finansiella systemen. Medlemsländerna måste ha möjligheten att värna om den nationella finansiella stabiliteten eftersom varje medlemsland bär det slutliga ansvaret för de nationella banksystemens åtaganden. Det är därför viktigt att medlemsländerna har möjlighet att ställa högre kapitalkrav än Basel III-överenskommelsen om det är motiverat utifrån nationell struktur och risker i det finansiella systemet.

Det ligger i hela EU:s intresse att skapa goda förutsättningar för ett stabilt och väl fungerande finansiellt system. För låga krav på finansiella institut i ett medlemsland kan leda till finansiell oro även i resten av unionen. Därför anser myndigheterna i Samverkansrådet att regelverket bör utformas så att det tillåter att medlemsländer inför strängare regler än vad som framgår av förordningen. Medlemsländer ska ges möjlighet att möta nationella obalanser, till exempel genom att kunna ställa högre krav på systemviktiga institut, sätta högre riskvikt för bolån eller ställa striktare krav på likviditetsbuffertar. Sådana krav bör kunna tas in i lagstiftning och föreskrifter och inte enbart tas om hand av tillsynen i den så kallade Pelare 2.

Bolåneundersökning och Finansinspektionens utredning för att öka kapitalkravet för bolån
Finansinspektionen kommer inom kort att presentera en rapport utifrån den bolåneundersökning som genomförts under hösten som bland annat analyserat effekterna av bolånetaket. Finansinspektionen informerade om hur arbetet med bolåneundersökningen bedrivits och fortskrider samt om de preliminära utvärderingar som gjorts.

Därefter diskuterade deltagarna i Samverkansrådet riskvikt för svenska bolån i de svenska bankernas interna modeller för beräkning av kapitalkrav. De modeller som föreskrivs i det internationella kapitaltäckningsregelverket, och som de större svenska bankerna använder för att beräkna riskerna i sina bolån, kan resultera i alltför låga kapitalkrav för de svenska bankernas bolåneportföljer. Detta gäller även efter införande av de högre kapitalkraven för svenska systemviktiga banker. Finansinspektionen utreder därför olika möjligheter att öka kapitalkravet för bolån och därmed öka de svenska bankernas motståndskraft mot finansiella kriser, liksom förtroendet för bankernas kapitalstyrka. Finansinspektionen beskrev under mötet hur denna utredning fortskrider. Finansinspektionens ambition är att publicera ett förslag till sommaren 2012.

I mitten av februari kom EU-kommissionen med en ny rapport (Alert Mechanism Report) där man analyserar EU-ländernas interna och externa obalanser samt konkurrenskraft. För ett större antal

¹ Se pressmeddelande från Finansinspektionen på <http://www.fi.se/Press/Pressmeddelanden/Listan/Nya-kapitalkrav-pa-svenska-banker/> respektive Riksbanken <http://www.riksbank.se/sv/Press-och-publicerat/Press-och-debatt/Pressmeddelanden/2011/Nya-kapitalkrav-pa-svenska-banker/>.

EU-länder (varav Sverige är ett) framhåller kommissionen att ytterligare analys av olika frågor är nödvändig. För svensk del handlar det bland annat om att fördjupa analysen av hushållens skuldsättning samt förändringar i bostadspriserna. Myndigheterna i Samverkansrådet anser att det är viktigt att noga analysera och ha fortsatt fokus på dessa frågor. Bolåneundersökningen är en del i detta. De konstaterade även att de frågor som diskuterades under mötet, som högre kapitalkrav på systemviktiga banker, riskvikter för bolån och införandet av ett kvantitativt likviditetsmått (LCR) kommer att öka det finansiella systemets motståndskraft.

I Samverkansrådet diskuterades också frågan om behovet av ökad transparens i bankerna när det gäller till exempel kostnaderna för bolån. Myndigheterna ansåg att det borde vara möjligt för bankerna att offentligt till konsument tydligare redogöra för sina kostnader för bolån och därmed också för utvecklingen av boräntor.

SVERIGES RIKSBANK

(Brunkebergstorg 11), SE-103 37 Stockholm. Tel +46 8 787 00 00. Fax +46 8 21 05 31.

FINANSINSPEKTIONEN

Box 7821, (Brunnsgatan 3), SE-103 97 Stockholm. Tel +46 8 787 80 00. Fax +46 8 24 13 35